

RECENZJE

Ks. Jan Orzeszyńska, *Kościół wobec globalizacji*, Kraków: Wydawnictwo Naukowe PAT 2003, s. 176.

Jednym z wielu określeń, przy pomocy których można scharakteryzować globalizację, jest stwierdzenie, że ma ona „wiele twarzy”. Dotyczy to zapewne nie tylko szerokiego zakresu przemian, jakie dokonują się pod jej wpływem, a więc przemian dotyczących konkretnego człowieka, całych społeczności czy też życia kulturowego, politycznego i gospodarczego. Stwierdzenie powyższe dotyczyć może również odpowiedzi na pytanie, czy proces ten sprzyja, czy też zagraża współczesnemu światu. Poprzestanie na stwierdzeniu, że globalizacja jest procesem zgubnym i niebezpiecznym było by zbyt pochopne.

Pozytywny wpływ globalizacji na rozwój ludzi i całych społeczności, a także na kształtowanie kultury, polityki i gospodarki pozwala żywić nadzieje, że proces ten – pod wpływem aktywności ludzi odpowiedzialnych za kształtowanie życia społecznego – stanie się skutecznym narzędziem przekształcania świata tak, by stwarzał on większe szanse integralnego rozwoju człowieka i solidarnego rozwoju społeczeństw. Dyskusja nad ostatecznym kształtem globalizacji nie ustaje. Wciąż przeplatają się argumenty zwolenników i przeciwników procesu oddalając – jak się wydaje – ostateczną odpowiedź na pytanie, czy globalizacja jest szansą, czy też zagrożeniem.

W toku dyskusji na temat ostatecznej oceny zjawiska globalizacji pojawia się opracowanie *Kościół wobec globalizacji*, w którym Ksiądz Profesor Jan Orzeszyńska odpowiada na pytanie: jaką rolę ma do spełnienia w procesie globalizacji Kościół? Odpowiedź na tak postawione pytanie zawiera Autor w kilku rozdziałach. W rozdziale pierwszym *Pojęcie globalizacji i jej charakterystyka* Czytelnik może zapoznać się z naturą procesu globalizacji. Autor przypomina określenie Herberta Marshall’a McLuhan’a, który nazywając świat „globalną wioską” rozumiał globalizację jako szereg zmian cywilizacyjnych przyczyniających się do pokonania czasu i przestrzeni przy użyciu nowoczesnych środków masowego przekazu. Na użytek dalszych rozważań Autor proponuje szersze rozumienie globalizacji: „globalizacja oznacza, że zjawiska regionalne, pozostające nadal w realnym oddaleniu geograficznym, mają swoje odpowiedniki w innej części świata. W tym sensie oznacza ona ogólnoświatowy charakter procesów ekonomicznych i kulturowo-społecznych” (s. 9). W takim ujęciu zjawisko globalizacji jawi się jako proces, który dokonuje się w całym świecie, uniemożliwiając tym samym tworzenie jakichkolwiek enklaw, pozostających poza jej wpływem. Autor zwraca również uwagę na fakt, że mogą to być wpływy o pozytywnych, jak i negatywnych skutkach.

W dwóch kolejnych rozdziałach *Uniwersalizm chrześcijański* oraz *Biblijny model globalizacji* dokonuje Autor jasnego rozróżnienia pomiędzy dwoma przeciw-

stawnymi koncepcjami globalizacji. Pierwsza – której prawzorem jest wieża Babel – oznacza tendencje totalnego uniformizmu i jest obrazem wszelkich totalitaryzmów, niszczących wszelką różnorodność i niepowtarzalność wśród ludzi i społeczeństw. Druga – której prawzorem jest wydarzenie Zielonych Świąt – opiera się na zachowaniu różnorodności. W tym wypadku globalna jedność zakłada „istnienie różnych podmiotów i nie polega w żadnym wypadku na wchłonięciu któregośkolwiek z nich; jest wspólnym ruchem różnych podmiotów, skierowanym na przyjęcie Słowa Bożego” (s. 23). Taka rozbieżność rozumienia globalizacji oznacza konieczność ostatecznego dookreślenia tego procesu.

W tym sensie globalne przemiany jawią się jako wyzwanie skierowane nie tylko do twórców współczesnych rozwiązań ekonomiczno-gospodarczych czy społeczno-kulturowych. Globalizacja jest wyzwaniem także dla Kościoła. Kolejne rozdziały: *Spółeczno-moralna misja Kościoła*, *Globalizacja jako wyzwanie dla chrześcijan*, *Promocja człowieka* oraz *Globalizacja jako szansa dla Kościoła* jest wielowymiarową refleksją nad fenomenem globalizacji z uwagi na zasady etyczno-społeczne, wypracowane w łonie nauczania społecznego Kościoła. Autor zwraca uwagę na rolę Kościoła w wypracowaniu etyki globalizacji. Zakłada ona integralną koncepcję człowieka, stworzonego przez Boga i powołanego do zjednoczenia z Nim w wieczności. Z prawdy o człowieku wynika przesłanie o jego godności i równości, a także znaczenie dobra wspólnego w rozwoju poszczególnych jednostek i całych społeczeństw. Zwieńczeniem takiej koncepcji globalizacji jest jej niezaprzeczalna rola w udoskonaleniu niesienia pomocy i wytworzeniu międzyludzkiej solidarności. W ten sposób wartości, jakie wnosi chrześcijaństwo w ogólnoswiatową wspólnotę przekreślają jakiegokolwiek tendencje globalnych przemian, których celem staje się jedynie egoistyczny zysk czy zgubne ujednoczenie. Globalizacja jest dla Kościoła wyzwaniem i szansą: wyzwaniem by „przestrzegać przed zagrożeniami ze strony globalizacji, zwłaszcza dla rozwoju kultury i życia religijnego, a także stawać w obronie pokrzywdzonych” (s. 62); szansą, ponieważ „stwarza, dzięki wykorzystaniu współczesnych środków komunikowania się, dobre warunki do nowej ewangelizacji” (s. 62).

Opracowanie Księdza Profesora Jana Orzeszyny jest ubogaceniem nie tylko publikacji dotyczących zagadnienia globalizacji, ale także samego rozumienia tego procesu. Niniejsza publikacja rozszerza jego rozumienie i skutecznie odchodzi od zgubnych fascynacji i paraliżującego pesymizmu. Jest dynamicznym ujęciem procesu globalizacji, który przez swoje niedookreślenie staje się nieustannym wyzwaniem do podjęcia zbiorowego wysiłku, by proces ten służył zachowaniu godności każdego człowieka. Użyteczność książki Księdza Profesora zwiększa obszerna bibliografia, a także *Aneks*, zawierający najnowsze dokumenty, w których zawiera się oficjalne stanowisko Kościoła wobec globalnych tendencji współczesnego świata. Stwarza to podstawy do wypowiedzenia opinii, że w okresie, w którym globalizacja wciąż oczekuje na ostateczne dookreślenie, a jej dwuznaczność inicjuje nieustanne dyskusje, lektura niniejszej książki staje się niezbędnym uzupełnieniem.

Ks. Ireneusz Stolarczyk